

144

Δ 4

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΙ

ΕΠΙ ΤΙΝΩΝ

ΕΝ ΤΩ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 132 ΦΥΛΛΩ,

ΤΗΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Ἐκδομένης ἡμερίδος Ἀρμονίας
σχέψεών τινος Μ. Κ.

ΗΤΟΙ ΑΥΤΗ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ Η ΑΛΗΘΕΙΑ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΕΝ ΧΑΛΚῃ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.

ΥΠΟ

ΧΡ. Γ. ΚΑΛΩΤΑΙΟΥ.

« Τὸ σιγᾶν τὴν ἀλήθειαν,
« χρυσὸν ἐστὶ θάπτειν
« ὅμοιον. »

Εὐάγριος.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΤΥΠΟΙΣ Γ. ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΗ.

1865.

117

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΙ.

Ἐπί τινων ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμῷ 132 φύλλῳ τῆς ἐν Κων-
σταντινουπόλει ἐκδιδομένης ἐφημερίδος Ἀρμονίας
σκέψεων τινος Μ. Κ.

Ἦτοι αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ ἀλήθεια.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΧΑΛΚῃ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.

Μετὰ τὰ ἐσχάτως, ὡς μὴ ὥρειλε, δυσάρεστα συμβάντα
ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ ἐγράφησαν μὲν
οὐκ ὀλίγα περὶ τῆς λυπηρᾶς ταύτης ὑποθέσεως καὶ ἐν
ἐφημερίσι καὶ ἐν φυλλαδίοις, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει
καὶ ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' ὀρεΐλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὑπὲρ
τῆς ἀληθείας, ὅτι ἐν οὐδενὶ τούτων, πάντων σχεδὸν ἐπὶ
τὸ ἐμπαθέστερον γεγραμμένων, εὔρομεν πολὺ τὸ σπου-
δῆς καὶ λόγου ἄξιον, ἥκιστα μάλιστα ἤρεσεν ἡμῖν τὸ
ὕφος τῶν πρώτων περὶ τούτου ἄρθρων (ἀριθ. 120—121
καὶ ἐφεξῆς) τοῦ ἄλλως ἀξιοσεβάστου ἡμῖν συντάκτου
τῆς Ἀρμονίας Κ. Χουρμούζη, ἐνῶ ἐν ταῖς ὑπὸ νεανιῶν
ἐκθέσεσι καὶ ἀπκντήσεσιν ἐνετύχομεν πάνυ τι τὸ κόσμιον
καὶ σεμνὸν, χαρακτηῖρας, οὐς δέον νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ
αἰείποτε ὁ κάλαμος τῶν δημοσίων γραφόντων. Διὸ καὶ
πάντα ταῦτα ἀνέγνωμεν οὐχὶ τάσον σπουδάζοντες, ὅσον
ἀπλῶς τὴν περιέργειαν ἡμῶν ἱκανοποιοῦντες, ἐπαυξο-
μένην, ὁμολογοῦμεν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐκ τινος ἐλλό-
γου πόθου πρὸς τὴν ἱεράν ταύτην Σχολήν, ἐν ᾗ ἐπὶ
ὀκταετίαν ὅλην διετελέσαμεν διδάσκοντες.

Ἀλλ' ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 132 φύλλῳ τῆς μνησθείσης
ἐφημερίδος ἀνέγνωμεν μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως δια-
τριβὴν ὑπὸ τινος Μ. Κ., δι' ἧς καθυποβάλλονται εἰς τὴν
κρίσιν τοῦ δημοσίου σύντομοί τινες σκέψεις αὐτοῦ περὶ
τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς· καὶ τοι δὲ ὁ ἐντιμος
οὗτος διατριβογράφος ἐν ταῖς σκέψεσι ταύταις ἀποδι-
δούς πᾶσαν τὴν αἰτίαν τῶν τελευταίων ἐν τῇ Σχολῇ

ταύτη συμβάντων δυσaréστων εἰς τὸ πλημμελές τοῦ τέως ἐπικρατοῦντος Κανονισμοῦ, ὡς εὐρίσκων τὰ πάντα ἐν αὐτῷ ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ, δὲν τολμᾷ νὰ ἐκφράσῃ ἐπὶ τέλους ἰδίαν ὀριστικὴν γνώμην περὶ τοῦ προκειμένου, εἶναι ὅμως ἐπαινετὸς, ὅτε προκαλῶν διὰ τοῦ τρόπου τούτου καὶ τῶν ἄλλων τὰς σκέψεις, καὶ ἀνοίγων τὸ στάδιον τῆς συζητήσεως, δι' ἧς ὀρίζονται τὰ ἀόριστα, διασαφηνίζονται τὰ σκοτεινὰ καὶ ἀσαφῆ, διαλευκαίνονται αἱ διάφοροι γνώμαι καὶ προκύπτει εἰς φῶς ἡ ἀλήθεια· διότι ἐντεῦθεν ἔσχομεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἐνδόσιμον νὰ ἐκφέρωμεν ὁμοίως εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δημοσίου τὰς ἐπομένους ἀπαραιτήτους καθ' ἡμᾶς παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Ἀρμονίᾳ ἐκτεθεισῶν σκέψεων τοῦ Μ. Κ. περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ἐν πρώτοις λοιπὸν παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ σπουδὴ, μεθ' ἧς προέβη ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν διάταξιν τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ τέως ἐπικρατοῦντος Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς μαρτυρεῖ μὲν ἀληθῶς τὴν μέριμναν Αὐτῆς, καθὼς καὶ τὰς πατρικὰς διαθέσεις τῆς Α. Παναγιότητος ὑπὲρ τῆς Σχολῆς, δὲν ἀποδεικνύει ὅμως, ὅτι «καὶ ἐν τῷ τέως ἐπικρατοῦντι Διοργανισμῷ τῆς Σχολῆς ὑπῆρχέ τι πλημμελές καὶ χρῆζον διορθώσεως»· διότι τοῦτο δύναται κυρίως νὰ δειχθῇ μετὰ τὴν ἀναθεώρησιν· παραλείπω δὲ εἰπεῖν, ὅτι διὰ τοῦ πλημμελοῦς τούτου διοργανισμοῦ λίαν ἁρμονικῶς καὶ εὐδοκιμώτατα μέχρι πρὸ μικροῦ διευθύνετο αὐτὴ αὕτη ἡ Σχολή· διὸ καὶ ὀρθότατα ἐπήνεγκεν ὁ Μ. Κ. «Ἀλλὰ ζητεῖται ἂν τὸ αἷτιον τοῦ κακοῦ ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ τῷ Κανονισμῷ, ἢ μήπως «πρέπει νὰ ζητηθῇ ἀλλαχοῦ ἐν τῇ μὴ ἀκριβεῖ αὐτοῦ τηρήσει καὶ ἐφαρμογῇ.»

Ἄλλ' ἐνῶ μετὰ τὴν ὀρθὴν ταύτην σκέψιν τοῦ καὶ ἀπορίαν, προσφορώτατα ἐπάγει τὴν πολὺγνωτον ἀλήθειαν· «ὅτι πολλάκις οἱ ἄριστοι τῶν νόμων ἀποβαίνουσιν ἱστοὶ «ἁράχνης εἰς τὰς χεῖράς τινων» (ἰσχυρῶν) παρέλειψεν ἑτέραν ἀληθεστέραν καὶ ἀπαραίτητον πρὸς συμπλήρω-

βεν τῆς ιδέας του, ὅτι «οὐχὶ οἱ νόμοι καὶ διοργανισμοί, «ἔστωσαν καὶ οἱ σοφώτατοι, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι προξέ-
 «νοῦσι τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν κοινωνιῶν μικρῶν τε καὶ μει-
 «ζόνων τὴν εὐημερίαν· διότι οὗτοι μὲν ἀναπληροῦσι τοὺς
 «νόμους, τούτους ὁμως οὐδέποτε ἀναπληροῦσιν οἱ νό-
 «μοι.» ἡμεῖς δὲ κατὰ δυστυχίαν, ἐνῶ πλουτοῦμεν νό-
 μων, ἐλλειπόμεθα ἀνθρώπων, καὶ τὴν ἑλλειψιν ταύτην
 ἕνεκα περιφιλαυτίας ἢ προσωποληψίας ἢ καὶ συστολῆς
 δὲν ἔχομεν οὔτε τὴν εὐγενῆ καὶ τόλμην νὰ ὁμολογῇσω-
 μεν· καί τοι ἢ ἐν τοῖς τοιούτοις, δημοσίαις δῆλον ὅτι,
 συστολὴ καὶ μετριοφροσύνη εἶναι οὐχὶ συγγνωστὸν, ἵνα
 μή τι πλέον εἴπωμεν.

Πολλοῦ ὁμως ἄξιός ἐστιν ὁ τρόπος, δι' οὗ ὁ Μ. Κ.
 ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω σκέψεως ὁρμώμενος προέβη εἰς τὴν
 ζήτησιν καὶ ἀνακάλυψιν τῶν αἰτίων τοῦ κακοῦ. Ἔσχε
 δῆλον ὅτι τὴν φιλογενῆ ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονὴν νὰ εὕρῃ
 καὶ μελετήσῃ τοὺς δύο ὑπάρχοντας Κανονισμοὺς τῆς
 Σχολῆς, τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν νεώτερον· ἀλλὰ εἰς τὸ
 πόρισμα τῶν μελετῶν αὐτοῦ γενόμενοι, δὲν ἠδυνήθημεν
 παντάπασιν νὰ ἐννοήσωμεν τὸν λόγον, δι' οὗ ὁ ἐν ἀρχῇ
 τοῦ Α'. Κεφαλαίου τοῦ Κανονισμοῦ ἔρισμός τοῦ σκοποῦ
 τῆς Σχολῆς «Προσέχουσα παίδευσις τοῖς
 «λειτουργοῖς τοῦ Ὑψίστου καὶ ἠθικὴ
 «μόρφωσις·» τῷ ἐφάνη ὀλίγον ἀόριστος· τίς δὲ οὗ-
 τος; «καθ' ὅσον, (λέγει), οἱ λειτουργοὶ τοῦ
 «Ὑψίστου καὶ διαφόρων ὑπαλλήλων βαθ-
 «μῶν, καὶ ἡ προσέχουσα ἐπομένως παίδευ-
 «σις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπαιτῇται ἡ αὐτὴ
 «παρὰ πάντων·» διότι δῆλον ὅτι, οἱ λειτουργοὶ
 τοῦ Ὑψίστου εἰσὶ διαφόρων βαθμῶν, τούτέστι διάκονοι,
 πρεσβύτεροι, ἐπίσκοποι καὶ ἀρχιεπίσκοποι, διὰ τοῦτο δὲν
 εἶναι δυνατόν νὰ ἀπαιτῇται παρὰ πάντων προσέχουσα
 παίδευσις· φρονεῖ ἄρα ὁ Μ. Κ. ὅτι παρὰ τοῖς διακόνοις,
 τοῖς πρεσβυτέροις καὶ ἄλλοις τοῦ κατωτέρου κλήρου λει-
 τουργοῖς τοῦ Ὑψίστου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπαιτῇται ἡ
 αὐτὴ προσέχουσα παίδευσις, ὅπερ ταῦτόν, ὅτι δὲν πρέπει

15101

οὔτοι νὰ λαμβάνωσι τὴν προσήκουσαν παιδείου, τὴν ὅσον ἔνεστι, ἀνωτέραν καὶ τελειότεραν.

Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἐὰν τοιοῦτον ἐν πεποιθήσει εἶναι τὸ περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἡμετέρου κλήρου φρόνημα τοῦ Μ. Κ., κηρύττομεν ἀδιστακτως, ὅτι μεγάλην πλανᾶται πλάνην, ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, λανθάνων οὐχὶ δὲ ἐκ προθέσεως (διότι ἀδυνατοῦμεν ν' ἀποδώσωμεν τοιαύτην προθεσιν εἰς Ἑλληνα Ὁρθόδοξον) προβάλλει ἢ παρεισάγει καινοτομίαν, ἣτις μάχεται εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀνέκαθεν ἀποκρούσαντος καὶ ἀποκρούοντος τοὺς τοιούτους ἀντικοινωνικοὺς περιορισμοὺς, ἐπινοήματα τοῦ Ἀσιατικοῦ δεσποτισμοῦ, τοῦ καταναγκάζοντος τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα νὰ μένη αἰωνίως εἰς νηπιώδη καὶ στάσιμον κατάστασιν, μάχεται εἰς αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ φιλανθρώπου Χριστιανισμοῦ, τοῦ καθελόντος πρόβριζα τὰ τοιαῦτα ἀντιπροσθευτικὰ συστήματα καὶ ἰδιοτελέστατα δόγματα τῶν ἀρχαίων ἀνατολικῶν θρησκευμάτων καὶ πολιτευμάτων, μάχεται εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἐπιζητοῦντος ἀείποτε τὴν ἐπὶ τὸ τελειότερον προαγωγὴν του, ἀπάδει καὶ εἰς τὸ ἱεραρχικὸν σύστημα τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὅπερ οὐδαμῶς οὐδαμοῦ ἀπαγορεύει, ἀλλὰ τοῦναντίον ἀπαιτεῖ καὶ ἐπιβάλλει μάλιστα τὴν τελειότεραν παιδείου τοῖς λειτουργοῖς τοῦ Ὑψίστου ἀνωτέροις τε καὶ κατωτέροις, καὶ τέλος ἐξανίσταται καθ' ἀπάσης τῆς ἱστορίας ἡμῶν, ἐνθα βλέπομεν καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ἀναγνώστας τῇ ἀνωτάτῃ παιδείᾳ τῆς ἐποχῆς των τῇ τε ἔσω καὶ τῇ θύραθεν συγκεκροτημένους· καὶ μάρτυς τοῦ λόγου μου μέγιστος κείσθω ἐκ μὲν τῶν ἀρχαίων, ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ἵνα τοσοῦτους ἄλλους παραλίπω, ὃς ἱεροδιάκονος ὢν, διέπρεψεν ἐν τῇ Α'. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ· ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων, οἱ Βενιαμὶν, Μπαλάνοι, Δοῦκαι, Βάμβαι, Φαρμακίδαι, Οἰκονόμοι καὶ ἄλλοι σοφοὶ τοῦ ἡμετέρου Ἑθνους διδάσκαλοι καὶ συγγραφεῖς, οἱ πάντες τῷ βαθμῷ τοῦ ἱεροδιακόνου ἢ πρεσβυτέρου ἐγκαταβιῶσαντες, κατὰ δὲ τὸ προβεβλημένον σύστημα τοῦ Μ. Κ.

τὰ ἔξοχα ταῦτα πνεύματα ἐμελλόν νὰ ᾔναι καταδεδικασμένα εἰς τὰ κατώτατα τῆς ἀφανείας καὶ ἀσημότητος στρώματα. Διὸ οὐκ ἔχει ἄλλως γενέσθαι, ἢ ὡς ἐγένετο τέως, καὶ πρέπει νὰ γίνηται, ἅπαντες δὴλον ὅτι οἱ λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου, ἦτοι ὁ ἱερὸς κλήρος ἀνεξαιρέτως νὰ λαμβάνη τὴν προσήκουσαν παιδείusin καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν· (α) διότι, τοῦναντίου τεθέντος, πόθεν θὰ λαμβάνωνται οἱ διάδοχοι τῶν ἐκλειπόντων ἀνωτέρων λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας, οἷον ἐπισκόπων καὶ ἀρχιεπισκόπων; καὶ πῶς ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐκτελῇ τότε ἀνελλιπῶς τὴν ἱερὰν καὶ ὑψηλὴν αὐτῆς ἀποστολὴν, διδάσκουσα δὴλὰ δὴ καὶ ἀσφαλῶς καθοδηγοῦσα τὰ πνευματικὰ αὐτῆς τέκνα εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ σωτηρίαν, τὴν τε ἱερὰν ἡμῶν πίστιν ὑπερασπίζουσα κατὰ τῆς πανταχόθεν φρυατούσης ἐπιβουλῆς τῶν ἀντιφρόνων καὶ μισαλλοδόξων;

Πρὸς δὲ τὴν ἐτέραν τοῦ Μ. Κ. ἀπορίαν· «Πῶς νὰ μὴ «τροποποιηθῇ παντάπασι μήτε τὸ ὄνομα, μήτε ὁ σκοπὸς τῆς Σχολῆς, ἐνῶ καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ κύκλος τῶν ἐν αὐτῇ διδασκομένων μαθημάτων παρεξετάθῃ.» ἀπαντῶντες, λέγομεν διαρρήδη, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἰδρύσεως τῆς ἱερᾶς ταύτης Σχολῆς ἐν ᾗτο τὸ ὄνομα, μία ἡ κλήσις καὶ ἀποστολὴ αὐτῆς, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σχέδιον, εἰς καὶ ὁ μόνος ὁ σκοπὸς καὶ προορισμὸς «προσῆκουσα τοῖς λειτουργοῖς τοῦ Ὑψίστου παιδείus καὶ ἠθικὴ μόρφωσις ἦτοι ἀνάδειξις τοῦ ἱεροῦ κλήρου.» καὶ τὸν σκοπὸν τοῦτον τὸ ἱερὸν τοῦτο Καθίδρυμα συμφῶνως τῇ κλήσει καὶ ἀποστολῇ αὐτοῦ ἐπὶ εἰκοσαετίαν σοφῶς διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ πρώτου ἱδρυτοῦ καὶ Σχο-

(α) Ταῦτα δὲ φρονοῦντες καὶ λέγοντες ὅχι μόνον δὲν ἀποκρούομεν, ἀλλὰ τοῦναντίον ὡς ὀλιγορηθείσαν ὑπενθυμίζομεν καὶ συνιστῶμεν τὴν ἀναγκαιότητα πρόνοιαν περὶ τῆς μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ ἀκριβείας ἐκλογῆς τῶν εἰς τὸ ὑψηλὸν τοῦτο λειτουργήμα προωρισμένων, ἵνα μὴ συμβαίνωσι τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐλεγχόμενα ἐν τῷ περὶ ἱερωσύνης λόγῳ § 5'. οὔτε ἄλλως κατὰ τῶν εἰδικοτήτων ἐσμέν, περὶ ὧν οὔτε πρόκειται ἐνταῦθα.

λάρχου, τοῦ γεραροῦ Κ. Τυπάλδου ἐξεπλήρωσε προση-
κόντως, ἱκανοὺς ἐπενεγκόν τοὺς καρπούς, ὡς μαρτυ-
ροῦσι τρανῶς τοσοῦτοι αὐτῆς τρόφιμοι, οἱ μὲν ἀρχιε-
ρατικούς κοσμοῦντες θρόνους, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ βήματος
τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εὐδοκίμως κηρύττοντες, τινὲς δὲ καὶ
συγγραφῇ, καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλας τῆς Ἐκκλησίας ὑπηρε-
σίας διακρινόμενοι.

Καὶ πῶς; πάντα ταῦτα μενονουχὶ φωνὴν ἀφιέντα
δὲν μαρτυροῦσι περὶ τῆς κλήσεως ἥτοι τοῦ ὀνόματος
τῆς Σχολῆς; δὲν ὀρίζουσι σαφῶς καὶ τὸν σκοπὸν καὶ τὸν
προορισμὸν αὐτῆς, ὅτι εἶναι δῆλον ὅτι ἡ ὅσον αἱ περι-
στάσεις συγχωροῦσι τελειότερα παιδεύσεις τῶν λειτουρ-
γῶν τοῦ Ὑψίστου ἱερά τε καὶ θύραθεν; ταύτης δὲ ὁ κύκλος
δὲν προσδιορίζεται λίαν ἀκριβῶς εἰς τὸ γενικὸν πρό-
γραμμα τῶν μαθημάτων; ποῦ λοιπὸν κεῖται ἡ ἀοριστία;
ποῦ ἡ ἀσάφεια; ἀλλὰ καὶ ὁ χρόνος τῆς διδασκαλίας καὶ
τὸ ποσὸν καὶ τὸ εἶδος τῶν μαθημάτων, καὶ τὰ προσόντα
τῶν καθηγητῶν καὶ μαθητῶν, τὰ τε καθήκοντα καὶ δι-
καιώματα ἅπαντος τοῦ προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς σαφῶς
καὶ καθαρῶς προσδιορίζονται, καὶ αἱ ἀμοιβαῖαι σχέσεις
τούτων, καὶ τὰ πάντα ἐν τῇ Σχολῇ εἰσὶ καλῶς διακεκρι-
μένα. (α) διὸ οὔτε παρανόησις, οὔτε σύγκρουσις τις συ-
νέβη ποτε ἐπὶ τῆς εἰκοσαετοῦς εὐκλεοῦς Σχολαρχίας
καὶ Διευθύνσεως τοῦ Σ. Μητροπολίτου ἁγίου Σταυρου-
πόλεως ΚΚ. Τυπάλδου. Εἴ τι δὲ καὶ τοιοῦτόν ποτε συ-
νέβη, ἦν, ὡς παρὰ πολλῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς ταύ-
της ἐβεβαιώθημεν, συνέπεια διαγωγῆς καθηγητοῦ τινος
ἢ μαθητοῦ ἀντιβαινούσης εἰς τὴν ἱεράν κλῆσιν καὶ ἀπο-
στολὴν τῆς Σχολῆς, ἀλλ' ἡ πολυπειρία καὶ ἐπιστημο-
σύνη τῆς σοφῆς καὶ συνετῆς Διευθύνσεως ταχέως καὶ
τοῦτο ἐθεράπευε.

Συμφωνοῦμεν μετὰ τοῦ Μ. Κ., καὶ εἶναι ἀδιαφιλονεί-
κητος ἀλήθεια, ὅτι ἡ παρ' ἡμῖν παντελὴς ἔλλειψις ἱερα-

(α) Οἱ Κανονισμοὶ κεῖνται ἐν μέσῳ καὶ δύναται πᾶς τις νὰ
μᾶς ἐλέγξῃ, ἂν ἄλλα ἀντ' ἄλλων λέγωμεν.

τικῶν προκαταρκτικῶν Σχολείων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπὸ τῶν ἄλλων Σχολείων, προστίθεμεν ἡμεῖς, ἀπάντων σχεδὸν ἄρσις παντὸς ἱεροῦ μαθήματος μετὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ 21 (α) προῦκάλεσε τὴν ἀνάγκην τῆς ἰδρύσεως τῆς ἱερᾶς ταύτης Σχολῆς· ὁ δὲ πρῶτος αὐτῆς σοφὸς Σχολάρχης καὶ Διευθυντῆς, πρότερον μὲν ἱερομόναχος Κ. Τυπάλδους, ὕστερον δὲ Μητροπολίτης ἁγίου Σταυρουπόλεως, θεῖα πάντως ἐπινεύσει, εὔρεθεις ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ οἷον ἀποσταλεις πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, (β) καταρχὰς μὲν ἐν τῷ πρώτῳ Κανονισμῷ ὥρισε τριετίαν τὸν χρόνον τῆς διδασκαλίας πανυ σοφῶς, ὡς ποιοῦσι πάντες οἱ ἔμφορες καὶ προνοητικοὶ ἄνδρες, ὅταν προτίθενται τὴν κατὰ πρῶτον εἰσαγωγὴν καὶ καθιέρωσιν ὠφελίμου τινος ἐν τῇ κατ' αὐτοὺς κοινωνίᾳ, ἄρχονται δὴλον ὅτι ἀπὸ τῶν μικρῶν καὶ κατορθωτῶν, ἵνα μὴ καὶ τούτων ἀποτύχωσι, τῶν μεγάλων καὶ οὐκ εὐκατορθῶτων, ἥτοι τῶν ἁκρῶν καὶ ὑπερτελείων τὴν κατόρθωσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπιχειροῦντες· ἔπειτα ἐξέτεινε βαθμηδὸν τὸν τε χρόνον τῆς μαθητείας ἢ διδασκαλίας, καὶ τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων, ὅπως καὶ ὁ σκοπὸς καὶ ὁ προορισμὸς τῆς Σχολῆς ἀπήτουν, οἱ πόροι συνεχώρουν, καὶ ἡ ἐλλιπὴς κατάστασις ἐν γένει τῶν ἐν τῇ Τουρκίᾳ Σχολείων, ὡς εἴρηται· τὸ δὲ ὄνομα δὲν ἠδύνατο νὰ μεταβληθῇ καὶ δι'

(α) Εἶναι ἱστορικὴ ἀλήθεια, ὅτι αἱ κυκλοφορήσασαι τότε ἐπαναστατικαὶ ἰδέαι σὺν τοῖς ἄλλοις ἐκλόνησαν καὶ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν ἀνθρώπων.

(β) Ἡ ἱερὰ αὕτη Σχολὴ ἰδρύθη τῷ 1841· ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ· ἀλλὰ δικαιοσύνης ἔργον ἐκτελοῦντες ἀποδίδομεν διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐκφράσεων πᾶσαν τὴν τιμὴν τῆς ἰδρύσεως τῷ Σ. ἁγίῳ Σταυρουπόλεως Κ. Τυπάλδῳ· διότι πρὸ πολλοῦ ἐσχηματίσαμεν τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἄνευ τοῦ προσώπου τούτου, οὔτε ἡ πρωτοβουλία τοῦ ἀοιδίμου Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων περὶ συστάσεως τοιαύτης Σχολῆς, οὔτε ἡ πλείστων ἐπαίνων ἀξία φιλογένεια καὶ φιλομουσία τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ, καὶ ἡ πρόθυμος συνέργεια τῶν λοιπῶν Σ. Ἀρχιερέων ἠθελον κατορθώσῃ τοῦτο.

εὖς ἐφθημεν εἰπόντες λόγους, καὶ διότι οἱ πρῶτοι διορ-
γανισταὶ αὐτῆς εἰς τὰ πράγματα κυρίως ἀποβλέποντες
περὶ ἐλαχίστου ἢ οὐδενὸς ἐτίθεντο τὴν περὶ τὰ ὀνόματα
σχολαστικὴν ὑπερακρίβειαν.

Καὶ ἦτο λοιπὸν ἡ ἱερὰ αὕτη Σχολή, ὡς καὶ ἐλέγετο,
φερωνύμως καὶ κυριωνυμικῶς Σχολή Θεολογικὴ τῆς τοῦ
Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, τὸ ὄνομα σχοῦτα ἀπὸ τοῦ ἀρ-
χικοῦ καὶ τέλικου σκοποῦ αὐτῆς, ὅς ἦτο νὰ χορηγῇ τὴν
ὅσον ἐνεστί ἀνωτέραν καὶ τελειοτέραν παιδείαν τὴν τε
ἔσω καὶ τὴν θύραθεν πᾶσι τοῖς λειτουργοῖς τοῦ Ὑψίστου
ἐν ἐλλείψει δὲ ἱερατικῶν προκαταρκτικῶν Σχολείων, οἷα
μόλις καὶ ἐν Ἑλλάδι τῇ ἐλευθέρᾳ πρὸ μικροῦ συνεστή-
θησαν, καὶ τούτων συνάμα τὴν ἀνάγκην καὶ ἐλλείψιν
ἀνεπλήρου καὶ ἐθεράπευε· καὶ οὐδεμία συνέβη ἐντεῦθεν
οὔτε σύγχυσις, οὔτε ἀμφισβητήσεις, οὔτε μάχαι καὶ ἐρι-
δες προεκλήθησαν ποτε, εἰμὴ ἐπὶ ὀλιγίστων τινων καὶ
συνήθων ἐν πᾶσι τοῖς Σχολείοις περιστάσεων· ναί, ἦτο,
ἐπαναλαμβάνομεν λέγοντες, τὸ ἱερὸν αὐτὸ Καθίδρυμα,
καὶ ἱερτικὴ Σχολή, καὶ ἱερατικὸν Γυμνάσιον, καὶ αὐτὸ
τοῦτο Θεολογικὴ Σχολή, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀκαδημία
(faculté) κράμα ἐκ διαφόρου βαθμοῦ Σχολείων συγκεί-
μενον, ἀλλὰ κράμα ἀναγκαῖον καὶ σκοπιμώτατον, οἷον
ἀπῆτουν αἱ ἀνάγκαι τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ κατάστασις
τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, ἅπερ εἶχον ὑπ' ὄψιν, ὡς
ἀνωτέρω εἵπομεν, καὶ οἱ πρῶτοι ἰδρύσαντες καὶ διοργα-
νίσαντες αὐτήν.

Οὐδέποτε δὲ πιστεύομεν, ὅτι οἱ τοὺς ὑπάρχοντας δύο
Κανονισμοὺς πρῶτοι συντάξαντες, ὅ τε πρῶτῃ σχολάρχῃς
Σ. ἅγιος Σταυρουπόλεως Κ. Τυπάλδος (α) καὶ ὁ διατε-

(α) Ὁ σοφὸς καὶ σεβάσμιος οὗτος διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας
τὸ μὲν, ἕνεκα τοῦ γήρους, μάλιστα δὲ ἕνεκα τῶν ἀτρύτων πόνων,
οὓς ἀπὸ νεότητος αὐτοῦ κατέβαλε κηρύττων καὶ διδάσκων τὸν λό-
γον τοῦ Θεοῦ μετὰ ζήλου ὄντως εὐαγγελικοῦ καὶ αὐταπαρνήσεως
ἀποστολικῆς τὸ πρῶτον ἐν Κερκύρα, ὕστερον δ' ἐν Κωνσταντινου-
πόλει ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος Σχολῇ, ἥτις ἦν τὸ περισπούδαστον
αὐτοῦ μέλημα, καταβληθεὶς τὸ σῶμα, καὶ τὸ δὴ λυπηρότατον, τὸ

λῶν ἔτι ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ καθηγητῆς τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας ἀξιοσέβαστος Κ. Η. Τανταλίδης μετὰ τῶν λοιπῶν καθηγητῶν δύνανται νὰ καταδικασθῶσιν εἰς τοσοῦτον ἁμαρτίας, ὥστε νὰ ἀγνοῶσιν, ὅτι ἢ τε ἱερὰ καὶ ἢ θύραθεν παιδευσίς, ὡς καὶ πᾶσα μάθησις, ἔχει διαφόρους βαθμοὺς, εἶναι δὴλὰ δὴ κατωτάτη, μέση καὶ ἀνωτάτη, καὶ ὅτι δι' ἐκάστην ὑπάρχουσι πανταχοῦ (τῆς Εὐρώπης δῆλον ὅτι) διάφορα ἰδιαίτερα ἐκπαιδευτικὰ Καταστήματα, τὰ ὁποῖα, ὡς φαίνεται, εἶχεν ὑπ' ὄψιν καὶ ὁ τὰς, περὶ ὧν ὁ λόγος, συντόμους σκέψεις περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δημοσίου καθυποβαλὼν· ὅχι βέβαια· ἀλλ' οὔτε δύναται τις νὰ φρονῇ, ὅτι καὶ μόνῃ ἢ γνῶσις τούτων ἥρκει εἰς τὴν ὡς ἐκ θαύματος ἀνάκυψιν καὶ καθίδρυσιν τοιούτων εἰδικῶν Καταστημάτων, καὶ τούτων ἁκρῶν καὶ ἀνελλιπῶν· πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἡλικὴ διάστασις ὑπάρχει μεταξὺ θεωρίας καὶ πράξεως! πόσον μέσων καὶ ἀφορμῶν συνδρομὴ ἀπαιτεῖται πρὸς κατόρθωσιν τῶν τοιούτων, ἅπερ, ὅσον ἐν τῇ θεωρίᾳ παρίστανται εὐκόλα καὶ κατορθωτὰ, τόσον ἐν τῇ πράξει ἐξελέγχεται τὸ ἀκατόρθωτον αὐτῶν! ἀλλὰ καὶ πόση θέλησις καὶ δύναμις, τὰ ὁποῖα πολὺ σπανίως, ἵνα μὴ εἴπωμεν οὐδέποτε, ἀπαντῶνται συνυπάρχοντα παρ' ἡμῶν!

Διὰ τοῦτο ἐν τε τῇ ἀρχῇ τῆς ἰδρύσεως τῆς Σχολῆς ταύτης οἱ πρῶτοι διοργανισταὶ αὐτῆς ἠρκέσθησαν πάνυ καλῶς καὶ ἐπιτηδεύως εἰς τὰ μικρότερα καὶ τὰ δυνατὰ, εἰς τὸν σοφώτατον ἀφήσαντες χρόνον νὰ φέρῃ κατὰ μικρὸν τὰς βελτιώσεις ἐπὶ τὸ τελειότερον, καὶ ὕστερον, ὅτε, τοῦ χρόνου προϊόντος, ἐπῆλθεν ἡ ἀνάγκη τῶν τοιούτων βελτιώσεων, καὶ συνετάγη ὁ νεώτερος Κανονισμὸς ὁ κατὰ τὸ 1865 ἐκδοθεὶς, ἓνα καὶ μόνον ἐπιδιώκοντες οὗτοι σκοπὸν τὸν ἀπ' ἀρχῆς, τὴν προσήκουσαν

φῶς τῶν ὀφθαλμῶν του στερηθεὶς ἐξ ἁμαυρώσεως, παρητήθη τῆς Σχολῆς, καὶ ἀπελθὼν, ἡσυχάζει ἐν τῇ ἄρτι ἐλευθερωθείσῃ πατρίδι αὐτοῦ τῇ εὐάνδρῳ Κεφαλληνίᾳ εἰς τοὺς κόλπους τῆς εὐγενοῦς αὐτοῦ οἰκογενείας.

δῆλον ὅτι παίδευσιν τοῖς λειτουργοῖς τοῦ Ὑψίστου καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν, παρεξέτειναν, ὡς ἀπότην αἱ περιστάσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων τὸν τε χρόνον τῆς διδασκαλίας καὶ τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων τῆς τε Θεολογίας καὶ τῶν Γυμνασιακῶν· καὶ οὐδὲν οὐδέποτε συνέβη ἐντεῦθεν ἀτόπημα, οὐδὲ κλονισμὸς ἐλάχιστος ἐν τῇ Σχολῇ, ὡς ἐσχάτως, ὅτε ὀλίγον ἐδέησε νὰ διαλυθῇ ἢ μᾶλλον διελύθῃ. (α) ἐπὶ τῇ ἐφαρμογῇ ὅχι ὁλοκληροῦ Κανονισμοῦ, ἀλλὰ μικρῶν τινῶν τροποποιήσεων.

Ὅθεν δὲν ἐννοοῦμεν διατί ηὔξησεν ἡ ἀπορία τοῦ Μ. Κ. ὅτε παρετήρησεν, ὅτι ἐν τῷ πρώτῳ Κανονισμῷ τὸ 1845 ἐκδοθέντι τριετία ὀρίζεται ὁ χρόνος τῆς ὅλης διδασκαλίας, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τῷ κατὰ τὸ 1857 ἐκδοθέντι ἀπαιτοῦνται ἐπτὰ ὁλόκληρα ἔτη, ἐνῶ ὡς βλέπει πᾶς τις, συνέβη, ὅπερ ἔπρεπε κατ' ἀνάγκην νὰ συμβῇ, δῆλον ὅτι ἐνθεν μὲν ἡ ὑπὸ τῆς προόδου τοῦ χρόνου ἀπαιτούμενη ἐπέκτασις καὶ προαγωγή τῆς Σχολῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ τελειότερον, ἐνθεν δὲ θεραπείαι ἀναγκῶν ἀπικραιτῶν, ἐξ αὐτῆς τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων πηγάζουσιν, καὶ αὕτη ὑπὲρ τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς Σχολῆς, ὅπερ δὲν πιστεύομεν νὰ ἀγνοῇ καὶ ὁ Μ. Κ. ἐὰν σταθερῶς διαμένῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἡμεῖς μακρὰν διατελοῦντες τῆς σκηνῆς, ἐνθα συνέ-

(α) Οὐδεὶς, νομίζομεν, θέλει μᾶς μεμφθῇ οὕτω κατηγορικῶς ἐκφραζομένους ἐνταῦθα περὶ τῆς Σχολῆς· διότι ἀφοῦ ὅλου ἔτους πόνοι διδασκάλων καὶ μαθητῶν ἐματαιώθησαν, μὴ καθυποβληθέντες εἰς τὴν δημοσίαν δοκιμασίαν τῶν ἐξετάσεων· ἐκ δὲ τοῦ συνόλου τῶν αἵφνης καταλιπόντων τὴν Σχολὴν μαθητῶν, οἱ μὲν ἡμίσεις περίπου δὲν ἐπανῆλθον, πείτμονος ἀπειρίας καὶ ἀπροβλεψίας ἅμα δὲ καὶ ἀκαίρου αὐστηρότητος γενόμενοι θύματα, οὐδὲ ὅλως ληρθέντος ὑπ' ὅψιν τοῦ σοφωτάτου καὶ ἐπιεικεστάτου «*Summum jus, summa in jura*» ἄκρα δικαιοσύνη, ἄκρα ἀδικία· οἱ δὲ ἐπανελθόντες διατελοῦσιν, ὡς ἠκούσαμεν, ὑπὸ τὴν ῥίθον τῆς βασιάνου δὲν εἶναι ταῦτα κατάστασις διαλύσεως; ὁ λόγος δ' ἡμῶν περὶ τοῦ παρόντος.

ἔθυσαν τὰ τελευταῖα δυσάρεστα ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ Σχολῇ, ἅπερ ἀληθῶς κατέθλιψαν τὰς καρδίας πάντων τῶν ὁμοδόξων, οὐ μικρὰς δὲ παρέσχον ἀφορμὰς γηθοσύνης. **Η** ριά μω **Π** ριά μοι ὅτε παισὶ, γινώσκουμεν τὸ ἀναρμόδιον ἡμῶν νὰ ἐπιφέρωμεν κρίσιν οἵανδήποτε ἐπὶ τούτων· ἢ περὶ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν αἰτίων τοῦ κακοῦ νὰ ἀσχοληθῶμεν, καταλείποντες ταῦτα εἰς τοὺς ἀρμοδίους καὶ καλῆκον ἅμα ἔχοντας νὰ φροντίζωσιν ὑπὲρ τῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως τοῦ ἱεροῦ τούτου Καθιδρύματος τοσοῦτον ἀναγκαίου καὶ χρησίμου τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' οὐδόλως πάλιν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ πᾶσα τοῦ κακοῦ ἡ αἰτία ὑπῆρχεν ἢ ὑπάρχει ἐν αὐτῷ τῷ Κανονισμῷ, ὃν καὶ ἤδη, ὅτε ἔγνωμεν νὰ γράψωμεν τὰ ὀλίγα ταῦτα, εἶχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ ἐπὶ ὀκταετίαν ὅλην κατὰ τὴν ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ διατριβὴν ἡμῶν εἶχομεν κανόνα καὶ ὁδηγόν· διὸ καὶ δίκαιον καὶ ἀναγκαῖον θεωροῦμεν τὸ ὑπὸ τοῦ **Μ. Κ.** συνιστάμενον μέτρον, ἵνα χάριν τῆς Σχολῆς ἐπιμελῶς ζητηθῇ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων μήπως οὐχὶ ἐν τῷ Κανονισμῷ ἔγκειται τὸ πλημμελές, ἥτοι τὸ αἷτιον τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ἀλλαχοῦ που, ἐν τῇ μὴ ἀκριβεῖ αὐτοῦ τηρήσει καὶ ἐφαρμογῇ; ὅπως ἐντελὴς ἀποδοθῇ καὶ ἡ θεραπεία «θεραπείας γὰρ πηδάλιον ἢ διάγνωσις» εἶπέ ποῦ τις.

Τέλος ἀναγνωρίζοντες πληρέστατα τὴν ἀδιαμφισβήτητον ἀλήθειαν, ὅτι ἡ πρόοδος τοῦ χρόνου ἐν πᾶσι προκαλεῖ τὴν ἀνάγκην μεταρρυθμίσεων καὶ μεταβολῶν, καὶ ὅτι αἱ κατὰ τῶν τοιούτων ἀπαιτήσεις τοῦ αἰῶνος καὶ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων ἐιστάσεις εἰς τὰ κύρια αἷτια τῶν ἐκασταχοῦ πνευματικῶν ῥήξεων καὶ ἐπαναστάσεων, δὲν δι᾿σχυρίζομεθα, ὅτι ὁ τέως διοργανισμὸς τῆς Σχολῆς ταύτης φέρει τοῦ τελείου καὶ τοῦ ἀνελλιποῦς τὸν τύπον· διὸ καὶ πρὶν παράνωμεν τὰς ὀλίγας ταύτας παρατηρήσεις ἡμῶν, τὰς ὁποίας ἐξ οὐδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας προήχθημεν νὰ ποιήσωμεν ἢ ἐξ ἀγάπης καὶ μόνον ἀγάπης πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον, ἐκφράζομεν πλήρη τὴν πεποίθησιν ἡμῶν, ὅτι οἱ τε διατάξαντες

καὶ οἱ ἀναλαβόντες τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀναθεωρήσωσι τὸν Κανονισμόν τῆς Σχολῆς καὶ ἐπενέγκωσι τὰς ἀπαιτούμενας μεταρρυθμίσεις θὰ ἔλαβον ὑπ' ὄψιν ἀναμριβόλως καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοὺς πόρους τῆς Σχολῆς, καὶ τὴν κατάστασιν ἐν γένει τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, ὧν τὴν μελέτην ὀρθῶς συνίστα καὶ ὁ Μ. Κ. ὡς ἀπαραίτητον.

Ἀλλὰ τίνες καὶ ποῖαί εἰσιν αἱ ἀνάγκαι τῆς Ἐκκλησίας ; τοῦτο τὰ μάλιστα ἐνδιέφερεν ἀκριβῶς νὰ ὀρισθῇ καὶ γνωστὸν κατασταθῇ. ἀλλ' οὐκ οἶδαμὲν πῶς ὁ Μ. Κ. ἐλησμόνησεν ἢ δὲν ἠθέλησε νὰ ὀρίσῃ καὶ διὰ τοῦτο καθ' ἡμᾶς δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐκφράσῃ καὶ ὀριστικὴν γνώμην οὔτε περὶ τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς Σχολῆς, οὔτε περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐν αὐτῇ διδασκαλίας. Ἡμεῖς λοιπὸν συμπληροῦντες ἢ μᾶλλον διασαφηνίζοντες αὐτὸν ὅλως ἀσαφῶς καὶ ἀορίστως ἐκφρασθέντα ἐνταῦθα, καὶ περ ἄλλως φαινόμενον πολὺ ἀπαρεσχόμενον εἰς τὰ ἀσαφῆ καὶ ἀόριστα, λέγομεν, ὅτι πρῶται καὶ ἀπαραίτητοι ἀνάγκαι τῆς Ἐκκλησίας εἰσιν ἡ προσήκουσα παιδείεις καὶ μόρφωσις πάντων τῶν λειτουργῶν αὐτῆς κατωτέρων τε καὶ ἀνωτέρων, ἥτοι ἀνάδειξις τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν κλήρου εἰς τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ προορισμόν, καὶ ἐντεῦθεν ἐπάνοδος τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς καλλωνήν, καὶ λαμπρότητα τοῦτέστιν εἰς τοὺς χρόνους τῶν Βασιλείων, Γρηγορίων καὶ Χρυσόσομων, τελικὸς δὲ σκοπὸς τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς νὰ θεραπεύσῃ, ὅσον τὸ δυνατόν, τελειότερον, τὰς ἀνάγκας ταύτας τῆς Ἐκκλησίας, χορηγοῦσα πᾶσι τοῖς λειτουργοῖς αὐτῆς τὴν τοιαύτην ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν.

Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, μένει ἔτι ἄπορον εἰς ἡμᾶς πῶς ὁ Μ. Κ. τοσούτων τολμηρῶς ἐπικρίνας τὸν τέως ἐπικρατοῦντα διοργανισμόν τῆς Σχολῆς καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ὡς ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ καὶ ἐν γένει ὡς πλημμελῆ δημοσία κατακρίνας, ἐπὶ τέλους νὰ φανῇ ἄτολμος, ἐκεῖ, ὅπου ἔδει θαρρᾶλεώτερον νὰ ἀποφανθῇ περὶ τε τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς Σχολῆς καὶ πάντων τῶν ἄλλων τὰ

ῥωρισμένα, τὰ σαφῆ καὶ ἀπλημελῆ, ἅπερ ἡδύναντο πάντως νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀκρογωνιαίος λίθος ἐν τῷ νέῳ διοργανισμῷ· δὲν θέλομεν κατακριθῇ λοιπὸν ἐὰν καὶ ἄκοντες ἐκ τῶν πραγμάτων ἀγώμεθα νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὰς περὶ τῆς Σχολῆς σκέψεις αὐτοῦ πρόθεσιν ἄλλην ἢ τὴν φαινομένην καὶ ἐπιδεικνυμένην· διότι κατὰ τινὰ ἀληθῶς σοφὴν ῥήτραν τοῦ μεγάλου κατακτητοῦ τοῦ αἰῶνος ἡμῶν. «Δὲν πρέπει νὰ ἐπιχειρῇ τίς ποτε ἀνατροπὰς, ἐὰν δὲν ἔχῃ ἔτοιμα καὶ τὰ πρὸς ἀνοικοδόμησιν· ἄλλως εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς κατηγορίας τοῦ ἀνατροπέως.»

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ μεταρρυθμίσεως τῶν τέως ἐν τῇ Σχολῇ ἐπικρατούντων Κανονισμῶν, ἵνα μὴ εἰς τινὰς δόξωμεν τυχὸν ἰσχυρογνωμόνως τῶν κειμένων προασπίζοντες καὶ τούτοις ἐμμένοντες, τὸ ὅσον ἔνεστι πληρὲς τῇ ἡμετέρᾳ διατριβῇ ἐνταῦθα ἀποδιδόντες, περὶ μὲν τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς ἱερᾶς ταύτης Θεολογικῆς Σχολῆς ἀρκούμεθα τοῖς εἰρημένοις, περὶ δὲ τοῦ κύκλου τῶν μαθημάτων προστίθεμεν ἀποφαινόμενοι, ὅτι ἡδύνατο ἢ δύναται νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ τὴν ἐπιστήμην τῆς Θεολογίας ἀποτελοῦντα μαθήματα, εἰς ὧν τὴν ἀποπεράτωσιν ὁ χρόνος τεσσάρων ἐτῶν εἶναι ἀρκετὸς, ὡς καὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ· ἀλλὰ τούτου τεθέντος, ἀποβαίνουσι τότε ἀπαραίτητα τὰ ἑξῆς· οἱ εἰσαγώγιμοι εἰς τὴν Σχολὴν μαθηταὶ νὰ φέρωσιν ἀπολυτήρια Γυμνασίων, οἷα τὰ ἐν Ἑλλάδι, ἢ Σχολῶν ἀνεγνωρισμένων ἐν Ἑλλάδι, οἷα ἡ Μεγάλη τοῦ γένους Σχολή, ἢ τῶν Ἰωαννίνων, καὶ εἴ τις ἄλλη· τοιούτων δὲ Σχολείων προπαρασκευαστικῶν ἢ τοῖς Γυμνασίων μὴ ὑπαρχόντων, ὡς γνωστὸν, ἐν πάσαις τῆς δούλης Ἑλλάδος ταῖς ἐπαρχίαις, νὰ θεραπεύηται ἡ ἀνάγκη αὕτη, ὑποχρεουμένων τῶν ἀρχιερέων νὰ προπαρασκευάζωσι τοὺς ὑποτρόφους αὐτῶν ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ γένους Σχολῇ, ἢ ἐν ἄλλῃ τοιαύτῃ· τοιαύτης μεταρρυθμίσεως, δυνατῆς οὐσῆς, τὸ ὀρθὸν καὶ χρήσιμον οὐδεὶς δύναται νὰ διαφιλονεικήσῃ· διότι καὶ εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ εἰς τὸν προορισμὸν τῆς Σχολῆς εἶναι προδήλως σύμ-

φορος, ἔνθεν μὲν τριῶν ἐτῶν δαπάνης οἰκονομουμένης, ἔνθεν δὲ ἀπροσκοπτότερον τῆς ἐπιστήμης καλλιεργουμένης· ἀδυνάτου δὲ οὔσης, ὥς ἦν μέχρι τοῦδε, (τὸ δὲ νῦν οὐκ οἶδα) τότε καὶ ὁ κύκλος τῶν μαθημάτων καὶ ὁ χρόνος τῆς διδασκαλίας δέον νὰ μένωσιν, ὥς ἔχουσιν, κατὰ τὴν καλλίστην πρόνοιαν, καὶ διάταξιν τῶν πρώτων διοργανιστῶν τῆς Σχολῆς δι' οὓς φθάντες εἵπομεν λόγους.

Τελευτῶντες εὐχόμεθα, ὅπως αἱ ὑπὸ τῆς διορισθείσης ἐπιτροπῆς γεινόμεναι μεταρρυθμίσεις αἱ καὶ καθυποβληθεῖσαι ἤδη εἰς τὴν κρίσιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ὥς ἐμάθομεν, ἴσως δὲ καὶ ἐγκριθεῖσαι καὶ ἐπικυρωθεῖσαι καθ' ἣν ὥραν χαράττομεν τὰς γραμμὰς ταύτας, θεραπεύσασαι τὰ ἐν τοῖς τέως ἐπικρατοῦσι Κανονισμοῖς εἴ τινα ὑπάρχουσι πλημμελῆ, ἀποδῶσι τῇ Σχολῇ τὸν ὅσον τὸ δυνατόν τελειότερον διοργανισμόν, ἥ δὲ ἔμφρων καὶ μετὰ συνέσεως ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ὅχι μόνον τὴν ἄρτι ἐκλιπούσαν ἐπαναφέρουσα λάμψιν καὶ σεμνοπρέπειαν ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς ἱερᾶς ταύτης Σχολῆς, ἀλλὰ καὶ νέαν προστεθεῖσα διὰ τῆς εὐδοκίμου ἐκτελέσεως τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ αὐτῆς, τὰς τε ἀνάγκας καὶ εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας ἱκανοποιήσῃ, καὶ τὰς προσδοκίας πάντων τῶν ὁμοδόξων δικαίῳσιν συμφώνως πρὸς τὰς ἐλλόγους ἀπαιτήσεις τοῦ αἰῶνος, οὗ τοὺς προοδευτικοὺς μεθ' ἐχυτῆς φέρουσα χαρακτῆρας ἢ ἀπὸ τοῦδε ἀρχομένη περίοδος τῆς Σχολῆς ν' ἀναδειχθῇ οὐχ ἥττον ἢ ἡ πρώτη λαμπρὰ καὶ ἀξία τοῦ περιβόλου τῆς ἱστορίας διὰ τῆς φερωνυμίας. « Ἡ δὲ υ-
« τέρα περίοδος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολο-
« γικῆς Σχολῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκ-
« κλησίας. »

Παρόραμα. Ἐν σελ. 44, στ'χ. 34, ἀνάγνωθι 1857.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000023323

ΑΘΗΝΑΝ